

באר בשבט

גליון תורני מבית המדרש דקהל שטפנשט • מהנעשה ונשמע במוסדות שטפנשט

באר חפרה שרים

ילקוט מתורת רבותינו הקדושים זע"א בפרשת השבוע

המאור הגדול לממשלת התורה הגאון רבי מאיר מאזוז זצ"ל ראש ישיבת כסא רחמים

גלב"ע שביעי של פסח תשפ"ה

הגאון רבי מאיר מאזוז זצ"ל כותב אות בסיום ספר התורה שנכתב לכבוד נשמת הרה"ק משטפנשט זע"א

דברים לזכרו בעמוד 2

כאן התקרבו בקירוב נפש לה'

וַיִּקְרְבוּ כָל הָעֵדָה וַיַּעֲמֵדוּ לִפְנֵי ד' (ט. טז) כתיב ב'ספרא' בפרשתו 'ויקרב כל העדה ויעמדו לפני ה', קרבו כולם בשמחה ועמדו לפניו. משל למלך שכעס על אשתו להוציאה, לאחר ימים נתרצה לה מיד חגרה מתניה וקשרה כתפיה והיתה משמשת אותו יותר מדאי, אף כך ישראל כיון שראו שנתרצה המקום לכפר על עונותיהם קרבו כולם בשמחה ועמדו לפניו, ולכן נאמר 'ויקרב כל העדה ויעמדו לפניו'. אם נדייק הלשון 'ויקרב' אין לו מקום כאן, שכן כולם היו נוכחים וסמוכים סביב למשכן, והווי ליה למימר 'ויבאו כל העדה', ועוד ישאל: מאי 'לפני ה' ולא היה לו לומר כי אם 'לפני המשכן' ולכן פירש הספרא 'ויקרב' הוא קרבת הנפש, וחשק הלב בשמחה מה שקיבלו עליהם מעתה להיות עובדים אותו מלב ורצון הזה, וע"ז זה חשובה עמידתם לפני ה' ממש.

(סוד העבודה)

איך הקריבו הקרבנות בלא ד' ימי ביקור?

וְשׁוּר וְאֵיל לְשִׁלְמִים לִזְבֹּחַ לִפְנֵי ד' (ט. טז) כלומר קחו בהמות אלו מיד היום לזבח לפני ה' והקשה הרה"ק רבי הארדיטשובער רב זע"ז מדוע לא היו קרבנות אלה טעונים ד' ימי 'ביקור' ותירץ כי על כן אמר הכתוב 'כי היום ה' נראה אליכם', כלומה, השראת שכינתו תהיה 'אליכם' היינו בשבילכם ולא בשביל הקרבן, רק מחמת שאוהב אתכם הוא משרה שכינתו ביניכם לכן לא הצריכו ד' ימים 'ביקור'.

(קדושת לוי)

כיצד האדם צריך לבחון את מעשיו?

זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ד' תַּעֲשֶׂה (י. טז) על האדם תמיד להתבונן במעשיו ולשאול את עצמו מה תבקש במעשה זו האם מעשה זו יהא כבוד שמים או לא, וכמו

צער יש בזה, שעדיין בני צריכים להכין עצמם ולהתקנות מכל חטא בטרם מוקיימים מצוה

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי (ט. טז) ביאר הרה"ק רבינו בעל ה'אור ישראל' מסאדיגורה זע"א ענין דכתב לשון צער 'ויהי ביום השמיני', אלא בא לרמז כי יש בזה צער על שהיו נצרכים לחכות שבעת ימי המלואים להתחנך עד שנעשה ראוי ומוכשר לעבודה, וזהו 'ויהי ביום השמיני' שרק ביום השמיני אחרי אשר הטהרו והתחנכו יכלו לגשת לעבודה ולא קודם. ואמר עוד דמשום זה אין מברכים 'שהחיינו' על מצות ספירת העומר כי לולא החטא לא היה צריך האדם לתקן המדות ולהכשיר את עצמו, ומפני שספירת העומר אינה מצוה בעצם, רק הסרת הרע והתרחקות מקלקול, לכן אין מברכים 'שהחיינו'. וכמו כן לולא החטא לא היה צריך האדם לחנך את עצמו להתרגל מעט מעט לעבודת ה' כי היה יכול בבת אחת לקבל רוב ההארה.

(אור ישראל)

בניסן עלתה במחשבה לברוא העולם

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי (ט. טז) פירש רש"י ז"ל: שמיני למילואים, הוא ר"ח ניסן שהוקם המשכן בו ביום, ונטל עשר עטרות השנויות בסדר עולם. ובגמ' שבת פ"ז: תנא אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה בראשית ופירש"י ז"ל ש'אחד עטרת היה'. ויש להתבונן איזו עטרה נטל אותו היום שהיה ראשון למעשה בראשית? התינה שאר העטרות הם שפיר דברים מיוחסים שהתחלתם היו באותו ר"ח ניסן אבל 'ראשון למעשה בראשית' הדיינו לפי פירש"י ז"ל שחל ביום ראשון בשבת, איזו עטרה יש בזה לבני ישראל עם קדושו, אשר הם מקדישים רק את יום השבת - שבת, אבל היום הראשון אין להם בו שום קדושה ויחוס, ואפשר לומר על פי מה שכתב בספ"ה 'קדושת לוי' בשם האר"י הק' בפלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע אם בניסן נברא העולם או בתשרי, וכתב ע"ז האריז"ל שבאמת אלו ואלו דא"ח אלא שבניסן היתה בריאת העולם במחשבה ובתשרי היתה בריאת העולם במעשה, כמאמר 'זה היום תחילת מעשיך' דייקא, וזה י"ל הוא כוונת אומרים ז"ל 'ראשון למעשה בראשית' רצ"ל כי בר"ח ניסן התחיל מעשה בראשית במחשבה.

(נעים אליעזר - הרה"ק רבי אליעזר זוסא מסקולען ז"ע)

צער הוא למי שלא נהיה בשבת כבדיה חדשה וממשיך ביום א' כיום שמיני

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי (ט. טז) ויהי לשון צער, הדנה בשב"ק רוחצין ומטהרין את עצמם מכל המעשים הלא-טובים שעשה במשך כל השבוע, כי בשב"ק זמן תשובה כדאיתא בספרים הקדושים כי שב"ת נוט' שבת ב'ו תשוב, וממילא מתחיל ביום א' חשבון חדש, והוא יום ראשון משא"כ לבני אדם יושבי חשך שאינם הולכין באור ה', אור שב"ק, אז יום א' הוא אצלם יום שמיני, ואם אין דעת הבדלה מנין וזהו 'ויהי' צער גדול הוא 'ביום השמיני' אם אין מתחילין אחר השבת חשבון חדש להיות כבדיה חדשה.

(אמרי חיים)

גליון מס' 483

פרשת שמיני שבת מפתח ה'תשפ"ה

בית הכנסת לתורה ולתפילה שטפנשט
כולל אברכים לעיון - לפע"ז
כולל אברכים לתורה - אח"ע
רחוב מרשיל 13 בני ברק

תלמוד תורה
"תורת אמת" שטפנשט
ניו יורק

מכירת לשי"ב קטנה כלל הסודות
ה'תש"פ, אלעד

בית הכנסת - גבעתיים
בית הכנסת - גבעתיים
רחוב רבים - גבעתיים
כולל אברכים - בית מדרש "מרשיה"
* מרכז מתרגמים לנאמרים

הכנסת אורחים ואש"ל ברוניגה
קבוצות ויחידים - בחוגי מראש
סניפים קבר האדמו"ר הראשון שטפנשט
רח' אליווה 2 ש"י פאקור אישי - רומניה

מקוה טהרה

מפעל קמחא דפסחא
וקמחא דשבתא
עזר וסיוע לשיטות ברכות בימי
ההוצאה להורג

אור מתתיהו
ש"עורי תורה ברחבי הארץ, כנס חיוק
וערבי יהדות לעם בשירות, בחשבות
גדולה המעשיות ומכירת הרבים

הספירה התורנית ומוזיאון
להנצחת יהדות רומניה
וזכר הצדיקים שטפנשט.

מכון תורני
"תורת אמת" - שטפנשט
להוצאת כתבי רבותינו הקדושים
לבי שטפנשט - ריון - והדבר רומניה.

מפעל האנפולופיה
להכניס תורה
מספרי המכון ניתן להשיג
במשכר ומוסדות:

אנפולופיה מילוט שבמילוט בית חיון בית
אבות אמת - שטפנשט
ריון - שטפנשט
מכירת ספרים - ניו יורק
עלי אבא -
ח"י עניני בריית מילה,
ח"י עניני נישואין ונעוזה טאני,
ח"י עניני פירוק הבתולות לטובת חילול
הקבר - עניני - מרכז תלמוד
מכירת ספרים - עניני שטפנשט מתיקים
אלבום עם עניני חסידיים

יו"ל על ידי מכון
"תורת אמת שטפנשט"
הצטרפו לקבוצת הגליון כל שבוע
ברוא"ל: 7172759@gmail.com
טלפון: 03-579-03-03
פקס: 03-616-5110

המשך בעמוד 2

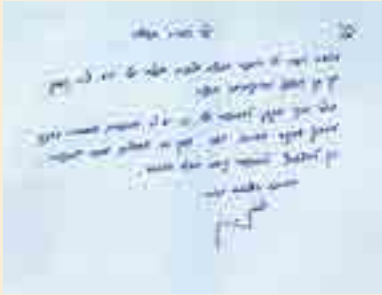
פרנסי ישראל אינם בושים לבקש עבור בני ישראל

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהְרֹן קְרַב אֶל הַמִּזְבֵּחַ (ט. טז) כתב ברש"י: שהיה אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה בוש לכן נבחרת. אמר הרה"ק 'שפת אמת' מגור [כמדומה בשם המגלה עמוקות] שאמר משה בשביל שאינך בוש לכן נבחרת אתה, כי באמת אנכי הייתי צריך להיות כהן גדול, ורק כי הייתי בוש ואמרתי 'שלח נא ביד תשלח' לכן ניתנה הכהונה לך, ואם גם אתה תהיה בוש, יתסור לעשות שלישי לכהן גדול!! לכן 'קרב אל המזבח' ואמר בנו הרה"ק 'האמרי אמת': ולי נראה על פי מה שאיתא במדרש 'למה נמשלו הנביאים לנשים' לומר לך מה המשך בעמוד 2

המאור הגדול לממשלת התורה

הגאון רבי מאיר מאזוז זצ"ל ראש ישיבת כסא רחמים נלב"ע שביעי של פסח תשפ"ה

מכתב המלצתו לספר 'סגולת מלכים' סגולות המובאות בגליונו באר בשדה בהוצאת מכון תורת אמת שטפנשט

הגאון רבי מאיר מאזוז זצ"ל מקבל את הקובץ 'עלי זבח' בהוצאת מכון תורת אמת שטפנשט. בהטעימו כי 'עלי זבח' בגימטריא 127 וזה כמו אסתר המלכה שמלכה על מאה עשרים ושבע מדינות, שתזכר למלך ולהפץ מעינותיהם לכל 127 מדינות המלך.

לרמז וללמד אותנו בזה, אלא למדנו כאן יסוד גדול, שהצדיקים מאירים דווקא ואפילו יותר, במקומות המכוסים שלהם, "גלייה לדרעיה" בגילוי הזרוע, דהיינו במעשיהם שבצנעה, בדרכיהם הנסתרים שלהם שם הם מאירים ומבהיקים ומשפיעים אורה לכל הסובב. נאים הדברים לקונן על הרב המנוח זצ"ל אשר למרות היקף פרסומו, ופעילותו הגלויה והעניפה, ככל שחולפים הימים, מתגלית נגד עינינו הסתרתו הרבה, והארת פניו ודרכיו דווקא בדברים שאתה התגלו ונודעו ברבים. נסים ונאמר כמאמר המלך דוד אל עבדיו בפטירתו שר הצבא אבנר בן נר: הלא תדעו כי שר וגדול נפל היום בישראל. הלא תדעו! לשון עתיד, כי שר וגדול במלחמתה של תורה נחסר מעם ישראל. ת.נ.צ.ב.ה.

ר' יצחק זאב סלמון זצ"ל שפירש בשם צדיקים את דברי הגמרא בברכות (דף ה:) רבי אליעזר חלש על לגביה רבי יוחנן חזא דהוה קא גני בבית אפל גלייה לדרעיה ונפל נהורא, ופירש רש"י ונפל נהורא - שהיה בשרו מבהיק שיפה היה מאד כדאמרין בב"מ בהשוכר את הפועלים. ואמר המשפיע שליט"א מה ששמע מהר"ז סלמון זצ"ל: מה הענין שרבי יוחנן רב 'גלייה לדרעיה' - שגילה את זרועו, מה רוצים

בצער וביגון רב התקבלה הידיעה המעציבה, על הסתלקותו של רב האי גאון וחסידיא, חכימא דיהודא, בקי נפלא בתורה, בחסידות, בקבלה, בדקדוק ובסברא, במדעי הרוח וההיסטוריה של עם ישראל, בהיקפים אשר מזה זמן לא נראה בקרב קהל עדת ישראל, אשר הרביץ תורה והעמיד תלמידים הרבה מדין ועד באר שבע ומצודתו הייתה פרוסה בבני ברק ממנה הפיץ קרני אורה ותורה לכל קצווי [קסוין] תבל חובר חיבורים מחוכמים בכל מקצועות התורה והפרד"ס.

פינה חמה הייתה לו לגאון אל מוסדות שטפנשט ומפעליה, תורם מהונו לשותפות עם קיום צוואתו של הצדיק למען יעמוד זכרו לדור ודור, קורא מעיר ומאיר נאמן וותיק לגליונו באר בשדה, לא אחת שלח הערותיו המחכימות ודברי עידוד ושבח למפעל ההנצחה של גאוני וחכמי רומניה, כאשר התבטא ואמר כי בעיקר הוא נהנה לקרוא את המדור מצבות מספרות ללמוד ולהחכים מיינה של עדה זו, המונחת בקרן זוית, וגליונו 'באר בשדה' מאירה באור יקר.

לקראת הוצאת ספר סגולת מלכים ניצנים וביכורים ממפעל הסגולות של גליונו, שלח מכתב ברכה למען יפורסם בספר הנדפס בזאת, והוא בענותותו ביקש כי יהיה רק בשולי הגליון כיהודא ועוד לקרא. על כנון דא נקונן ונבכה במר ויי להאי שופרא דבלי בארעה.

ונמליץ יושר על פי מה שדרש המשפיע הנודע רבינו אלימלך בידרמן שליט"א, ששמע מפי הגה"ח

המשך מעמוד 1

'נשא לבבנו אל כפים'. וי"ל הפירוש דהיינו האדם אשר ישא לבו לעבודת הבורא יתברך שמו, אז מחמת גודל האהבה והתלהבות שבו הוא מכה כף אל כף, ונמצא עבודת הבורא נקרא ע"ש הידים.

(ספר נועם אלימלך)

כאשר מברכין את ישראל צריך לשכוח מכל חטאותם כי הרי הקב"ה שומע תפלת כל פה

וירד מעשת החטאות (ט. כב) כתב הרה"ק רבי שלמה מרדמסק זי"ע עפ"י מאמר הגמרא (פסחים סד:) 'אין מעבירין על המצות', כי כן דרך היצר לקרר את האדם בגשתו אל העבודה - זו תפלה, לומר לו הלא אתה מלא עון ואיך ימלא לבבך לגשת אל הקודש? אולם האמת אינו כן כי הקב"ה שומע תפלת כל פה, ומרחם על הבריות לקבל ברחמים תפלתו, וז"ש 'אין מעבירין על המצות' היינו לכל יעלה על זכרוננו ה'עבירות' בעת עשיית המצות, והוא גם 'סור מרע ועשה טוב', היינו, בשעה שאתה עושה טוב תסיר הרע מקרב לבבך אל תזכור עוד. וזה 'וירד מעשות החטאות' בשעה שאהרן היה מברך את ישראל לא היה זוכר החטאות שלהם. וז"פ (תהלים סט. יד) 'ואני תפלתי לך ה' עת רצון', פי' שאני מתפלל תמיד אל ה' ובטוח אני שיקבל

הקשר בין ברכת כהנים לקרבנות חטאת עולה ושלמים

וירד מעשת החטאות והעלה והשלמים (ט. כב) על אלו ג' קרבנות - חטאת עולה ושלמים - שייכת ברכת כהנים 'ברכך ה' וישמרך' נגד החטאת שישמרם מחטאו לי כדכתיב ואת רגלי חסידיו ישמור. 'יאר ה' פניו אליך' נגד ה'עולה' שאיר לו לעלות לפני ה', 'וישם לך שלום' על השלמים.

(פנחס רזא)

הטעם אשר בעת ההתלהבות מוחים כף אל כף

וישא אהרן את ידיו אל העם (ט. כב) כתב רבינו הק' הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע: נראה לי דהנה הצדיק הולך תמיד בדביקות ודבוק בעולמות עליונים, רק מחמת שתשוקתו תמיד על טובת ישראל שייטיב להם השם יתברך בכל מיני שפע וברכה, ומחמת זה הוא יורד קצת ממדרגתו ודביקות, אך בכל זאת הוא פועל טוב במה שיוור מהדביקות שעל ידי מה שרואים בני אדם גודל תשוקתו ותאוותו לטובתם הוא מכניס בלבם יראת ד' ואהבתו שכולם נתעורר לבנם לעבודתו יתברך שמו. וזהו 'וישא אהרן את ידיו' ע"ד הכתוב באיכה

אשה זו אינה מתביישת לתבוע צרכי ביתה מבעלה כך הנביאים אינם מתביישים לתבוע צרכיהם של ישראל מן אביהם שבשמים. וזה הפירוש 'קרב אל המזבח' ולמה אתה בוש לבקש עבור ישראל כי פרנסי ישראל אינם צריכים להתבייש לבקש מהקב"ה צרכי ישראל, הואיל ונעשית שליח ציבור 'כי לך נבחרת'

(אמרי אמת)

כשמברך את בני ישראל הוא מתכוון לשמים ואז הברכה תחול עליהם

וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם (ט. כב) כתב בספה"ק קדושת יום טוב (פר' שמעי ד"ה ע"י וישא) לפרש הפסוק 'וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם' דהנה לפעמים בבוא המברך לברך את בני ישראל אינו יכול לברך מחמת איהו קטרוג ח"ו, ואז על המברך לכוון לשמים, היינו שיתגדל ויתקדש שמו ית' בעולם, ועל ידי זה יכולה הברכה לחול גם עליהם לטוב להם, וזהו 'וישא אהרן את ידיו' - כלפי מעלה, ועל ידי זה תצמח ישועתם.

באר בשדה - שטפנשט

תפלתו ויהי' עת רצון מאשר ידעתי שהקב"ה מרחם על עמו ומקבל תפלתם ברחמים.

(תפארת שלמה)

שבת גדולתם של נדב ואביהו

הוא אֲשֶׁר דָּפַר ד' לְאֹמֶר פְּקֻדֵי אֶדְשׁ (י. ג.) כתב ברש"י הק' עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך. איתא בכתבי האר"י ז"ל שכאשר נפטר צדיק אזי האורות שזכה בהם עוברים אל בניו ותלמידיו, והנה כשמתו נדב ואביהו ובנים לא היו להם זכו בהם משה ואהרן ומכך הכיר לדעת גדולתם וזה שאמר משה עכשיו רואה אני שהם גדולים וההוכחה היא ממני וממך.

(באר משה)

וַיֵּדֶם אֶהָרֹן (י. ד.) פירש"י ז"ל שאהרון קבל שכר על שתיקתו. והיינו שמגודל יראת הרוממות שהיתה לאהרון הכהן לא עשתה עליו מיתת בניו שום רושם והוא היה חזק באמונתו, שכן צריך להיות. וזה הכונה 'וידם אהרן' קבל שכר על שתיקתו שלא נתפעל מפגעי הזמן כלום, ולמען להראות ולברר ששתיקתו של אהרן היתה בשמחה במדרגת 'אנכי אשמח בד', זכה שנתיחד עתה אליו הדיבור הזה של 'וידם אהרן' דעיקר היין הוא לעורר שמחה כדכתיב 'וידם אהרן' לבב אנוש', להורות ששתיקתו היתה מלאה בשמחה בד' [והתוס' (ע"ז ט"ו ע"ב ד"ה דימוס) מביא הירושלמי (שבועות פ"ט ה"א) שאפילו ציפורה כלילא מבלעדי שמי לא מחשדי כ"ש בר איש, והכוונה היא שאפילו עוף קטן אינו נאחז במצודה בלתי השגחה פרטית מכ"ש האדם].

צדיק האמת גם כאשר עובר עלי משברי מות הוא נשאר בבחינת 'דומם' במדרגתו

וַיֵּדֶם אֶהָרֹן (י. ד.) הרה"ק רבי דוד מבאהוש ז"ע נסתלק תרמ"ט והוא אך בן כ"ה שנים, ומנו"כ בבאהוש. מסופר כי לאחר הלווייתו אמר אביו הרה"ק רבי יצחק מבאהוש ז"ע: ידוע שה'עולם' כלול מד' מדרגות דומם, צומח, חי, מדבר. והנה ג' המדרגות צח"ם אם באים לידי שבירה הם יורדים ממדרגתם מדבר או חי שמת נהיה 'דומם' וכן צומח שנקטף הופך ל'דומם' משא"כ 'דומם' גם לאחר שבירתו נשאר במדרגתו 'דומם', וזה מה שהתורה משבחת את אהרן הכהן לאחר שמתו בניו 'וידם אהרן' שהיה בבחינת דומם היינו גם לאחר השבר שנחת עליו, לא פעל עליו הדבר וכוחו אז כוחו עתה.

(נר ישראל)

לימוד מ'ברית מילה'

וַיֵּדֶם אֶהָרֹן (י. ד.) איתא במדרש: וידם אהרן, מה היה לו לומר? 'ובן שמונת ימים ימול בשר ערלתו' וי"ל בהקדם מה ששמעתי לפרש הפסוק הזה 'וידם' מה היה הדומיה? כי הרי היה צריך לברך ברכת 'ברוך דין אמת' וידוע מאמרו: 'חייב לברך על הרעה לשם שמברך על הטובה', ואהרן הכהן היה חושש אלי לא יברך בלב שלם, ויהיה חשש ברכה לבטלה לכן 'וידם אהרן', והנה הלא ידוע שמצות מילה שמלין את הקטן ביום השמיני והוא בלא דעת, ובכל זאת גדולה מילה ששקולה כנגד כל המצוות שבתורה, ואברהם אבינו לא נקרא תמים אלא על שם המילה כמאמר חז"ל, ועיין בזה בת"מ ש"כ לפרש הפסוק בפ' לך לך 'ואתה אח בריתי תשמור אתה וורעך אחרריך לדורותם, כי אם נולד

לו בן ומל אותו הרי שהוא מגלה בזה שגם הוא היה נימול בגדולתו ונוטל שכר על מילת עצמו ג"כ, והי"ל להביא ראיה ממצות מילה שלא יחוש כלל ויברך הברכה איך שיהיה, וזהו 'מה הי"ל למימר וכן שמונת ימים ימול'.

(צפנת פענח)

בעת שהצדיק עוסק בתורה נכרתין כל המקטרגים וה'קליפות'

וַיֵּדֶם אֶהָרֹן (י. ד.) פירש"י ז"ל שיהיה שרף (י. טו.) כתב רביה"ק הנועם אלימלך ז"ע (פר' דברים, ד"ה גם בי התאנף) לבאר מאמרו ז"ל בגמ' (סוכה כח.) 'אמר עליו על יונתן בן עוזיאל, בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף' וביאר: 'אמר עליו על יונתן בן עוזיאל' כשלמד תורה, עוף הפורח נשרף בהבל פיו, מחמת שהיה לימודו בקדושה ובטהרה, ונשרפו מהבל פיו ה'קליפות' הנקראין 'עוף' שכשרצו לפרות, היינו להגביר הדינים ח"ו על ישראל נשרפו מהבל פיו, עכדה"ק. ומעתה מכיון שהיה ליונתן בן עוזיאל מעלה זו כל שכן שהיה למשה רבינו ע"ה מעלה זו, כמו שכתב בשו"ת השוב משה (א"ח סימן ב') דכל המעלות שמצינו בבני עליה ודאי שמשוה היה כלול מהן, והנה ידוע בספרים שתיבת שעיר קאי על הס"מ ונוקבי' דילי, כי הגימטריא של שניהם היא תק"פ הוא כמנין 'שעיר' ולפי זה י"ל ברמז 'ואת שעיר' החטאת', היינו, את תוקפו של הס"מ שבא מחטאות ישראל לקטרג עליהם, 'דרש דרש משה' בשעה שמשוה רבינו ע"ה דרש בדברי תורה 'והנה שרף' נשרפו בכח לימודו כל המעיקים והמקטרגים שרצו לקטרג על ישראל ומשה רבינו ע"ה השתיקם בכח התורה.

(דורות ישרים)

שמייעה מביאה לידי ראייה

וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיֵּיטֵב בְּעֵינָיו (י. ט.) היהודי הקדוש זי"ע היה בצעירותו מלמד בכפר אצל אחד הנגידים, ויהי היום - כעבור שנים - ואותו בן שהיה בעבר לומד עם היהודי הק' נחלה קשות במחלת עיניים והרבה לדרוש ברופאים ולא הוail מאומה, ומכיון שמע שהיהודי הקדוש שהיה מלמד של בנו נתגלה לרבי, החליט לנסוע אליו עם בנו ששמו ה' משה, ודיבר 'היהודי הקדוש' זצ"ל עם בנו - התלמיד שלו לשעבר - בד"ת ובפילפול, וכשגמר הפלפול אמר אליו: משה, אתה שומע? בלשון שאלה, והיינו, האם הוא מבין את דבריו והשיב התלמיד כן! ואז אמר היהודי הקדוש זצ"ל כתיב 'וישמע משה ויטב בעיניו' וראה זה פלא מיד התחיל הנער משה לראות בעינו ונתרפא.

לידע חשיבות עצמו ולהקפיד על כשרות המאכלים ולא להכנע לפתויי היצה"ר

וַיִּדְבֵּר ד' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהָרֹן לֵאמֹר אֲלֵהֶם (י. א.) לפעמים בא היצה"ר ומכניס מחשבות בלב האדם לומר לו: הרי אתה רק איש פשוט, וליהודי פשוט מותר לאכול מאכל זה, ובשבילך מספיק גם הכשר כזה. וכה המה דבריו של רבינו הק' מבארדיטשוב בספרו הק' 'קדושת לוי' ריש פרשתו שכתב לדייק הפסוק (י. א.) 'וידבר ה' אל משה לאמר אליהם, דלכאורה מהו 'לאמר אליהם' וכתב לפרש דרש"י הק' על הפסוק (שמות ב. ז.) 'האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות' כתב, שהחזירתי על מצריות הרבה לינק ולא ינק, - מהטעם - שהוא אשר עתיד

לדבר עם השכינה, לפיכך לא רצה לינק מטמאה. שהרי עתיד הוא לנבא לישראל מפי השכינה. וכתב ה'קדושת לוי' שהפסוק בא להזהיר ולחזק כל יהודי בזה, שידע שלעתיד לבא עתיד הקב"ה לדבר עם כל איש מישראל כמו שנאמר (יואל ג. א.) 'וְנִבְּאוּ בְּיִנְיָם וּבְנִתָּיִם', נמצא כיון שהקב"ה ידבר עם כל יהודי, לכן באה כאן התורה להגיד לכל יהודי שישמור פיו ממאכלות אסורות, משום שעתידי לדבר עם השכינה, ולכן לא יאכל דבר טמא וזהו 'לאמר אליהם', פירוש, שאני עתיד לדבר עם כל אחד ואחד, ולכן יראה כ"א לשמור את עצמו כבר עכשיו כדי שיהא כלי מוכשר לנבואה לדבר כביכול עם הקב"ה.

להעלות את 'המדרגות' הנמוכות למקורן

דְּפָרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זאת החֲתָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ (י. א.) דרשו חז"ל מלמד שתפס הקב"ה מכל מין ומין בזנבו והראה לו למשה ואמר לו זאת אכול וכו'. ואפ"ל דזנב הריהו סוף הגוף, ומורה על 'סופא דכל דרגין' ורמז לו הקב"ה למשה שיש להעלות כל הדברים למקורן, ואף את הדברים הנמוכים במדרגה ושהם בסוף ותחתית, כל המדרגות גם אותם יש להעלות ועצמם יש לעבוד את השי"ת.

(כתבי הרה"ק רמ"ז מזינקוב זי"ע)

אחר פסח זה הזמן להשמר בכשרות המאכלים

אֶךְ אֵת זֶה לֹא תֹאכְלוּ... אֶל תִּשְׁקֻצוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם (י. א.) כתב בספה"ק 'מאור ושמש' בסוף פרשתן שלכן קוראין ע"פ הרוב פרשת שמיני תיכף אחר חג הפסח, שהרי בפסח כל אחד נזהר מחמץ, ונתקדש פיו על ידי אכילת המצה, לכן קוראין תיכף פרשה זו, שירחיקו עצמן ממאכלות אסורות, כי אי אפשר לבא להשנות התורה רק כשנשמור עצמינו ממאכלות אסורות. וזה לשונו: ואפילו מן דבר שאינו אסור אלא משום חומרא בעלמא, יש לו לאדם לזהר מהן ובפרט לחקור שלא לאכול אלא מן שוחט כשר, על צד היותר טוב, וכל דבר הצריך סימן או בדיקה מן תולעים צריך להחמיר על עצמו לעשות כדך וכנכון, ואז יוכל לבא להשנות התורה. אבל אם הוא מיקל על עצמו, אפילו בדבר שאינו אלא חומרא בעלמא, אפילו אם יתנהג בדרכי חסידות ופרישות, על כל הצדדים, ושוקד על פתחי תורה ועבודה יום ולילה, לא יוכל להשיג הקדושות עליונות על נכון, הרי שברור מללו שיסוד של אדם הרוצה להרגיש איזה לחלוות של קדושה, שהדבר הראשון שעשה שיהא לדקדק היטב על מה שמכניס לתוך פיו, שלא יהא שום חשש ופקפוק על הכשרות, בין אם הוא עצם המאכל כגון לדקדק על השחיטה או להפריש ממאכלים שיש בהם חשש תולעים ח"ו וכדו'.

מי שעושה חסד רק עם חבריו אינו נקרא חסיד

וַיֵּדֶם אֶהָרֹן (י. ד.) פירש"י ז"ל ולמה נקרא שמה חסידה שעושה חסידות עם חברותיה במזונות. והקשה הגה"ק בעל החידושי הר"מ זי"ע א"כ למה היא נחשבת כעוף טמא? והלא היא עושה חסד עם חברותיה והנה לפי הרמב"ן ז"ל טומאת וחסרון העופות הטמאות הן בגלל האכזריות שלהן שטובעה בדמם, אלא בגין כך שהיא עושה חסד רק עם חברותיה ומי שאינה מחברותיה אין היא עוזרת אפילו במעט אוכל, ולפיכך היא טמאה.

סגולת חלת המפתח - שבת אחרי פסח

ילקוט סגולות לימי השנה מלוקט מפי גאונים קדמונים ומקורות נאמנים
מתוך מפעל "סגולות מלכים" - הלא המה סגולות אשר יסודתם בהררי קודש, והוא
כשולחן הערוך לסגולות מסודר לפי ימי וחודשי השנה דבר יום ביומו
מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב שלמון שליט"א רב דקהל שטפניש

על הטעם הדבר שש"ק שאחרי שביעי של פסח נקרא שבת 'געלע מצות' מפני שאז נתגלה יתרון היראה שבא מאכילת מצה - וזהו "שבת גלוי מצות" וכך איתא בשם המגיד הקדוש מקאזניץ זצלה"ה ז"ע שהעולם קורין לשבת אחר פסח 'שבת געלע מצות' הוא 'גלוי מצות' עכלה"ק, והרה"ק הי"שמוח ישראל מאלכסנדר דהנה כאשר מופיע ביקרו אור קדושת ש"ק זה שהוא שבת הראשון לאחר שעברו ימי חג הפסח, אזי נגלה לעין יתרון היראה וכל מה שהמצה שהיא 'מיכלא דאסוותא' פעל אצלו במוח ובמידות וביראת ה', ולכן נקרא 'שבת גלוי מצות'.

(ישמח ישראל - אלכסנדר)

עוד טעמים לקריאת השבת שאחרי פסח 'געלע מצות'

על שם שנצטוו על השבת במרה

הטעם דהשבת אחר הפסח נקרא מצות ירוקים געלע מצות, והטעם הוא שידוע שביום ד' ה' קריעת ים סוף, וממילא ביום השבת באו למרה ונצטוו שמה להשבת, וקראו שמה מרה כי המים היו מרים, והוא מים ירוקים, כי ידוע שיסוד המרה הוא ירוק, לכן נקרא השבת הזה מצות ירוקים.

(ח' הרי"מ פרשת שמני)

גילוי מצות - יתרון היראה מאכילת מצה ועניני הפסח

שמענו מכ"ק אמו"ר בשם המגיד הקדוש מקאזניץ זצלה"ה ז"ע, שהעולם קורין לשבת אחר פסח שבת געלע מצות, והוא גילוי מצות, עכלה"ק של המגיד הק' זצוקלה"ה ז"ע. (יש נוסחא שאמר שבת גאולה מצות). ולפירוש דבריו הקדושים נראה כו' כאשר אור ש"ק הופיע ביקרו אז נגלה לעין היתרון היראה שיש לו מאכילת מצה ומכל עניני חג הפסח, ולכן נקרא שבת גילוי מצות.

(ישמח ישראל פרשת תוריע אות ג)

גילוי מצות - מהמיכלא דאסוותא

בסגנון הנ"ל י"ל עוד טעם על שקורין העולם שבת הזה שבת געלע מצות, וכ"ק אמו"ר זצלה"ה ז"ע אמר בשם המגיד מקאזניץ זצלה"ה ז"ע שהוא מלשון גילוי מצות, וכאשר נתבאר לעיל. ולהסביר דבריו הקדושים י"ל על פי מה שכתוב בספרי המקובלים שם ע"כ ס"ג גימטריא 'מצה', והוא בחינת מוחין דאבא, והוא למעלה מהשגתנו, ולפי קט שכלינו ומיעוט ידיעתנו הוא עפ"י"ש (בוה"ק ח"ב קפ"ג). ע"כ מצה היא מיכלא דאסוותא ומיכלא דמהימנותא, היינו שמצה היא רפואה לאמונה, שמרפא כל נגעי בנא בגשמיות וברוחניות, וכאשר איש ישראל מקדש ומטהר המוחין והמחשבות שלו, ומאמין ברומומות ד', מתקן מדת חכמה שאיהו מוחא, וכנודע חכמה ואמונה ממקום אחד יהלכו, וזוכה להמשך כל טוב כו'. ונודע שבקדושת ש"ק זוכה ליראה עילאה שמתנוצץ בעולם אור היראה כו' וכאשר הופיע עליו ביקרו אור קדושת ש"ק הזה שבת הראשון לאחר שעברו ימי חג הפסח, נגלה לעין יתרון היראה, וכל מה שהמצה שהיא מיכלא דאסוותא פעל אצלו במוח ובמידות וביראת ד' בימי הפסח, לכן נקרא שבת גילוי מצות.

(ישמח ישראל פרשת תוריע אות ד)

מתחילין ללמוד אבות

רבינו ז"ע דיבר בקדשו הטעם להמנהג שמתחילין ללמוד אבות בשבת זה, לפי ששבת זה נקרא שבת

שבת געלע מצות - שבת גלוי מצות

איתא בשם הרה"ק רבי פנחס מקורין ז"ע בשבת אחר הפסח עושין כעין מצות וכו' רמז למצות הנאכלות לפסח שני, ומנקבין במפתח רמז 'ד' תרעין פתחין' עד פסח שני. ואמר הרה"ק מקורין מה שקורין העולם 'געלע מצות' הוא טעו! אלא שהכונה ל'גאולה מצות'.

(אמרי פנחס)

ענין דקירת הלחם במפתח

כתב הרה"ק בעל ה'אהלי יעקב' מהוסיאטין ז"ע כי ימי הספירה הם הזמן של טהרת המדות וזכור הכלים לקבל אור עליון אור התורה, שבזכותה יגאלו ישראל, ואם נזכה בימי הספירה לפתוח לאור הקדושה רק כחודר של מחט 'פתח לנו הש"ת כפתחו של אולם'. והרה"ק מאפסא זצ"ל אמר: כי זה הרמז של 'דקירת הלחם' במפתח בשבת זו, כי אמנם מילוי פנימת הלחם והתחדשותו 'עטרת תפארת לעמוסי בטן' יקיים בודא, אבל אפשר להחיש זמנו, וזהו 'זכו אחישנא' (סנהדרין צח) כי 'זכו' הוא מלשון 'רָחַצוּ' והזכר הסיר ר'ע מעלליכם' ישעיה (א. טז) זכור המדות מחישים את הגאולה, וימי הספירה מסוגלים לעבודה זו ביותר, כמו בגאולת ישראל ממצרים היתה ההתחלה בפסח וגמר הגאולה בקבלת התורה, שהיא הגאולה הרוחנית, כן בכל שנה ושנה ימי הספירה הן הזמן המוכשר ביותר לגאולה וכן מפורש (תק"ו תקון כא. נה) שהגאולה העתידה תחל בפסח ותגמר בשבועות, וכל ענין הספירה הוא לזכור את המדות. והבא לטהר מסייע לו כמאמר (מדרש רבה שיר השירים ה. ב. ב.) 'פתחי לי אחותי רעיתי יונתי', פתחו לי פתח אור של תשובה, כחודה של מחט ואני פותח פתחים שיהיו עגלות וקרונות נכנסות בו, וזה שמרמזין בדקירת החלות במפתח בשבת זו.

(אורח ישראל)

שבת אחרי פסח - שבת 'געלע מצות'

הענין מה שקורין השבת הזה אחר פסח 'געלע מצות' י"ל עפ"י דבריו הנ"ל ששבת הוא שרש כל הענין שבקדושה, ועל ידי השבת מתגלה התפשטות כל הקדושות, לכן השבת שאחר פסח קוראין 'גילוי מצות' שבו נתגלה שרש קדושת המצה שאכלנו בשבועת ימי הפסח.

(תורת אמת - לובלין)

"געלע מצות", והמגיד מקאזניץ ז"ע אמר דהכונה גילוי מצות, ואמר רבינו ז"ע דנודע דמצות הם מוחין דאבא המרומם לחכמה, וזה נתגלה בשבת זה, לכן מתחילין ללמוד אבות.

(מאורן של ישראל שבת אחר הפסח)

געל - גנוף למצרים ורפוא לישראל

טעם על המנהג שמושחים החלות שיהיה צהוב (ירוק געל) וקורין לשבת זו 'שבת די געלע מצות' דרדיש במדרש דודי צח ואדום, צח לישראל ואדום למצרים, שבכל המכות היה גנוף למצרים ורפוא לישראל. על כן עושים החלות אחר פסח צהוב, שמושחת מלכן ואדום, זכר על שהי' צח שהוא לבן לישראל ואדום למצרים.

(רבי ישכר דוב מבבלא)

אכללא שמאלא בימינא

הטעם שקורין לשב"ק זו שבת געלע מצות, וגם עושים החלות במראה ירוק געל, כי מהמראה הזאת מורכבת ממראה עיני, ואדום, לבן ורומ לחסידים, ואדום לגבורות (תיקון דקכ"ה ע"א) דהיינו ימינא ושמאלא, ולכן עושים החלות במראה הזאת המורכבת משניהם לרמז על בחינה זו לאכללא שמאלא בימינא. ושבת עצמה רומז ג"כ על התכללות שתי מדות הללו, כי שבת עצמה היא בחינת אהבה כמ"ש ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו, וגם ב"ט כשחל בשבת אנו מוסיפים באהבה, הרי דעצם שבת היא בחינת אהבה, ואעפ"כ מצינו במס' דמאי ירושלמי פ"ד מ"א דע"ה ירא לשקר דאימת שבת עליו, הרי מצינו בשבת עצמו שתי בחינות הללו, ורומז גם כן לכלול היראה באהבה ולכן קורין שבת זו שהיא בשבוע השני לספירה שבת געלע מצות, שכבר יש בידינו שתי המדות וצריכים לאכללא שמאלא בימינא כמו ששבת עצמו מורה ע"ז כנ"ל.

(שארית לפנחס שאח"פ ס"ב תרצ"ז)

מערבין כרכום בחלה

טעם של שקוראים השבת לאחר הפסח שבת 'געלע מצות' שמערבין בעיסת חלה לשבת זה כרכום (ואפערן)

לקבלת הגלין 'באר בשדה' ה"ו"ל בס"ד מדי שבת בשבתו אפשר ליצור קשר במייל:

7172759@gmail.com

והחלות צבע אדמומות, גם שמנקדין החלות במפתח, הוא משום כי שבת דינא קשיא, והמענג את השבת נמתקו הדינין על כל מית השבוע, וכדכתיב בזה"ק כב"ד שבת' הוא ר"ת כ'ל ב'ראנ' ד'לעילא ו'תא' ב'יומא שביעאה תליין, והיינו דמצאנו כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים (שבת קי"ח) שמדקדים 'בלי מצרים' מאי בעי הכא, ואמרת' לפי ששבת דינא קשיא לשון מצרים, כמו מן המצר, אבל אם מענג את השבת נמתקו הדינים, וליכא מיצר, וזה נחלה בלי מצרים. ולאשר כי שבת ראשון ושבוע ראשונה שאחר הפסח תמיד הוא בספירת גבורה, לכן ש"ק שלפניו דינא קשיא יתירה יותר משבתות כל השנה, עושין בו חלות מתובל בגוון סומק דאיתו גבורה, יצחק נקרא סומק, סימנא טבא להטעים הפת בעונג יתירה, וממנה גבורה תצא להמתק גבורה שבגבורה לחסידים ורחמים רבים.

(עולת מועד, וזעליטשקא, עמ' טז)

שבת נאך פסח

על חשיבות שבת זאת שלאחר הפסח, כותב בספ"ק ישמח משה (פר' אמור) דהענין לקרוא את שבת זאת "שבת אחרי פסח", וכידוע דשמיית הלכות שבת קשה מאד שלא להכשל בהם, כדברי הפייטן: "כהררים בשערה תלויים הלכותיה" ורק ע"י ששומר את הפסח כהלכתו ונזהר ממשהו חמץ נקל לו אח"כ לשמור את השבת, כפי דבריו הידועים של האר"י הקדוש ז"ל דמי שנוהר ממשוהו חמץ ניצל כל השנה מעבירות.

ובס' לחם אשר - מהרה"ר א' אנשיל מילר זצ"ל הוסיף דאפשר לומר עפ"י דבריו אלו דכאשר ישראל שמרו את השבת במצרים בא להם הדבר בקושי רב כי זה היה עדיין לפני הפסח ועדיין לא היה להם הסגולה הנ"ל הנובעת מהזהירות מחמץ בפסח, ולכן כותב השלחן ערוך ששבת שלפני הפסח קורין "שבת הגדול" כי השבת ששמרו ישראל אחרי הפסח כבר לא היה דבר גדול וקשה כ"כ אצלם, כי כבר עמד להם זכות הזהירות בפסח, ורק השבת שלפני הפסח דייקא היה דבר גדול לשמרו ולקדשו כדבעי למהוי ולכן קראוהו שבת הגדול. ובספר "להורות נתן" מהגאון רבי נתן גשטטנער זצ"ל מבאי על ענינה של שבת זו: דהנה שבת זו שקצירת העומר דוחה אותה, היינו כשמחרת הפסח דהיינו יום שני של פסח חל בשבת ובמוצאי יו"ט הראשון של פסח שהוא ליל שבת איכא מצות קצירת העומר, ולהורות זה סמך "שבת אחרי פסח" לרמז דשבת זו מיידי בשבת שלמחרת הפסח דאו הוא זמן קצירת העומר ודוחה שבת.

המנהג להזהר מוחמץ שנמכר לגוי - עד חג השבועות

הרה"ק רבי אברהם מסטרעטין ז"ע נהג שלא לאכול מפסח עד העצרת מחמץ של ישראל שמכרו לנכרי כנהוג אצלנו, אולם תיכף אחר שבועות לא דקדק עוד בדבר, והטעם עפ"י המבואר בשו"ע ופוסקים דאף מי שאינו נזהר מפת עכו"ם יזהר בעשית עכ"פ, וא"כ גם לענינינו הרי עפ"י הדין אין שום מקום לחשוש לזה כיון דחמץ שעבר עליו הפסח היא רק דרבנן וספיקא דרבנן לקולא, אולם היות וימי הספירה הם ימים קדושים וגוראים מאוד ע"כ אחז הצדיק דרכו לזהר להחמיר בימים הקדושים מחשש רחוק של חמץ שעבר עליו הפסח, אולם אחר חג השבועות חזר לנהוג עפ"י ההלכה הפסוקה.

(משכנות הרועים דרוש עת מצוא ע')

מנהג וסגולות "מפתח על החלות"

ח" שזה בא לרמז על תיקון המידות בשבעת שבועות ימי הספירה שלאחריהם מגיעים לבחי' ח' שהוא מעלה השמינית למעלה משבעת המידות, ואיך מגיעים לזה, כאמור לעיל ע"י שיושפעו ישראל בכל הטוב ואז יגיעו לתיקון השלם ת"ח-ח' למעלה מהמידות.

(נחלת יעקב)

עולה לו כקרבן שלמים

והנה, מספר 'שלמים' עולה ר"ת מ'פתח של פ'רנסה, דמטעם זה יש מקומות בישראל שמנקדין החלות במפתח בשבת שאחר הפסח, ואי' בספה"ק אוהב ישראל לרמז על פתיחת אוצר הטוב ע"ש, גם מפתח"ש של פרנסה עולה או"ר כ"י טו"ב בחשבון הא' לאלף ל'האיר מ'תוך ח'שיכה שהוא ר"ת לח"ס, ואי' בספר בני' במאמרי סיון אות י' אשר אייר הוא חשך, ורוב הספירה הוא באייר ואומרים והקרבנות מ'נחה ח'דשה ל'ד' שהוא ר"ת לח"ס, וגם מנחה ח'דשה עולה שלמים ור"ת מ'פתח של פ'רנסה שעולה או"ר כ"י טו"ב בהחשבון הא' לאלף ל'האיר מ'תוך ח'שיכה, להאיר הברכה ברוחני ובגשמי שהוא שבת מברכין אי"ר דייקא שהוא לשון או"ר ע"ד יאר ד' וכו'.

(אהבת ישראל - שמיני - דף ל"ח)

לרמז על מפתח הלב הרמוזים בפרשיות השבוע

בספר רב טוב להגה"ק בל ייטב לב זי"ע הביא טעם לזה וזלה"ק: ולכן מנהג ישראל תורה, בשבת שמיני שחל אח"פ א' פר' אחרי שחל לפעמים אח"פ שבהן נאמרו להשמר ממאכלות אסורות ומערייות, שהן מסט"א שהן מפתח של הלב, להוציא מסט"א, ע"כ נוהגין לעשות החלות במפתח להורות ע"ז שמה שנאמר בפרשיות הללו הן המפתח לפתוח הלב לעבוד בכל דבר כנאמר כי אני ה' המעלה אתכם מאר"מ להיות לכם לאלקים, כל' שיהא גם אכילה ושתי' וכל צרכיהם לאלקים והבן, עכ"ל.

(רב טוב להרה"ק הייטב לב)

מנהג אדמו"ר וזי"ני

מנהג רבוה"ק לבית וזי"ני לבצוע על חלת מפתח בשבת שאחר הפסח: "בשבת שלאחר הפסח נהגו ה' לנקד את החלות בצורת מפתח - ובא"י עושים בשבת מברכין [נאפי] כאשר בשיעי של פסח חל ביום ו' אזי זה השבת כבר שבת שני' שלאחר הפסח]. ובדרך אגב: לאשת חבר של הרה"ח ר' מרדכי זלמן וזי"ניצר ע"ה, היה חזקה לעשות את החלות הנ"ל, עפ"י בקשת האלטע רעבצין הרבנית מרגלית ע"ה).

(עדות ביהוסף' מנהגי וזי"ני - ניסן, עמוד שני' להגר"ב ויינברגר זצ"ל - תש"ח להרה"ח חיים מאיר אביני)

*

מין ה'ישועות משה' זצ"ל היה בוצע על הלחם לראשונה רק בשבת הראשונה שאחר הפסח, ועם חלת המפתח, והיו מניחים לו חלת מפתח בכל הג' סעודות דשבת.

*

ובהגדש"פ 'תורת מרדכי' - וזי"ניץ מאנס' (עמוד תרי"ב): בשבת אחר הפסח אפו חלות רגילות כשאר שבתות השנה, אצל רבינו לא נהגו לנקד החלות במפתח, וכשאמרו לו שאצל רוב הבע"ב מאנ"ש אוכלים 'שליסל חלה', עננו רבינו בצחות: רוב העולם הולך גם למקוה כל יום, שכן בויזניץ הקפידו שהבע"ב לא ילכו למקוה כל יום (לאפוקי בחורי הישיבות), וכחיום לא נהג כך כאו"א, אלא יש רבים שכן הולכים למקוה כל יום. ברם הפטיר ואמר בצחות: שאין צריכים למחות על דבר זה. יצויין שבסעודת צפרא דשבת בין פסח לעצרת היה אוכל מצות כמנהג חותנו הרה"ק מסקווירא, אבל כדי שלא יאמרו שכן היה המנהג בויזניץ הפסיק עם זה.

מנהג סקווירא

לכבוד שבת זו נוהגים לנקד החלה של שבת במפתח, לפני אפייתו, ואיתא בספה"ק אוהב ישראל (ליקוטים לפר' שמיני) שהוא סגולה לפרנסה.

(לוח מעגל השנה מנהגי סקווירא) המשך בעמוד 9

נוהגים לערוך חלות עגולות שאין להן גבולות, ונוקדין במפתח עליהן כדי לעזור שיפתחו שערי פרנסה ויושפע שפע רב ללא גבולות ומצרים.

(מדבר קדש למרן השר שלום מבעלזא פרשת תרומה)

מקשר לענין קבלת חמץ מגוי במוצאי פסח

נוהגים לנקב במפתח, דמפתח"ח אותיות פ"ת ח"ם, ובא לרמז לחטוף פ"ת מח"ם מבניו של ח"ם, שלא יקחו בני חם את השפע, ושיחזור השפע לישראל כמו שזכו בני' לשפע בבית מצרים.

(עטרת ישועה - דיוקוב)

לרמז על פסח מצרים

"נוהגין לנקב החלות במפתח, י"ל הטעם, כי ישראל בעת צאתם מגלות מצרים עשו פסח כמו שנקרא פסח מצרים, לזאת בשבת אחר פסח שאופין 'קמ"ח' העולה פס"ח' מנקבין החלות עם 'מפתח' העולה פס"ח מצרי"ם לרמז על זה עכ"ל.

(עטרת ישועה עמוד נ"ג, מועדים לשבת אחר פסח)

ארבע אופנים בעשיית חלת המפתח למעשה

1. יש הלוקחים מפתח אמיתי ואופים אותו בתוך החלה, (צריך להזהר שלא יהיה מפלסיל ולהגדילו בטרם האפייה) (בעלזא).
2. יש הנוטלים מפתח בפועל, ומנקדים (מחוררים) עמו את החלה לפני האפייה (הרה"ק מקארץ ומאפסא).
3. יש שאופים את החלה הקלועה בצורת מפתח (ועמא דבר בדור האחרון).
4. יש שלוקחים חתיכת בצק בצורת מפתח, ומניחים אותו על החלה הרגילה וכך אופים את החלה, (ויש נוהגים שלא לבצוע המפתח בסכין משום חשש מוחק).

מפתח רמז ליסוד

י"ל ג"כ הטעם על שמנקדין החלה בשבת אחר פסח במפתח, שבא לרמז על מש"כ בפרע"ח (כוונת ז' של פסח), כי בכל השבתות שבין פסח לשבועות הוא הזווג כמו בשיעי של פסח בסוד יסוד ומלכות. לכן רומזין בזה שמנקדין החלה שרומז למלכות בסדר הלחם אשר הוא אוכל במפתח שרומז ליסוד כנודע.

(אמרי יוסף פר' שמיני)

המפתח לרמז על מפתח התשובה

ישנם הרבה טעמים על המפתח, פסח היה הבחינה של 'ופסח ה' על הפתח' והקב"ה היה 'הבא לטהר', צריכין בני' להיות 'מסייעין אותו', לעשות איזה סיוע, והוא והטהרה והחליפו שמלותיכם' דהיינו להטירה ולהתקדש בכדי אשר הפתח יסאר פתחו. ועד יש לומר כי אחר פסח בא היצו"ר והוא "בא לטמא", ורוצה לסתום הפתח, ואז 'פותחין לו', דהיינו שצריכין להראותו אשר יכולים לפתח פתח התשובה, ובמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, ומה ירויח בזה שיטמא ח"ה, ומפני זה עושים מפתח, למען הראות לו המפתח כשבא לסתום פתח התשובה, ומראים לו מפתח שיכולים לפתוח את פתח התשובה.

(תפארת מנחם להרה"ק מבאיאן-טשרנוביץ)

שיושפע טוב לישראל

בשב"ק ער"ח אייר תרצ"ז כשחילק הרה"ק רבי אברהם יעקב מבאיאן-למברג חלות עם מפתח אמר: בספרים הק' כתוב טעמים רבים על ה"שליסעל חלות" ושהם מרמזים לפרנסה, והוסיף מדיליה, דבשבת כתוב: ביום ה'שבת יפתח יפתח (יחזקאל מו, א) ר"ת בה"י שהם בגימט' "טוב", דהיינו שיושפע לישראל כל הטוב, וסופי תהות של הפסוק "ובימים השבת יפתח" תם

כבר דשו ביה רבים בטעם מנהגם של ישראל לנקוד החלה במפתח בשבת אחר הפסח, - מפתח על החלות, ובספרנו 'סגולת מלכים' - ניסן מובא שהמנהג הוא לעשות חלות בצורת מפתח, ויש שנהגו לנקד את החלה עם מפתח, או להניח חתיכת בצק בצורת מפתח על החלה הרגילה.

מפתח - תרעין פתיחין

בשבת אחרי הפסח מנקבין במפתח, רמז דתרעין פתחין עד פסח שני. (אמרי פנחס שבת ומועדים אות רחצ)

*

ידועים הם דבריו של הרה"ק ה'אוהב ישראל' מאפסא שהזכיר את ענין המפתח על החלות שהיו ננקדין עם מפתח על הבצק של החלה. והטעם את הדבר בכמה טעמים, אשר ארבעה מהם מופיעים בספה"ק אוהב ישראל וזלה"ק.

לפתוח שערי פרנסה

טעם א', ע"פ פשוטו כי הנה בעת הזאת כשאכלו ישראל מן המן, מהקרבנות העומר ואילך לא אכלו עוד מן המן כמש"ה (יהושע ה, יא) ויאכלו ממחרת הפסח מעבור הארץ, ואמרינן בגמרא (קדושין לו:) ממחרת הפסח אכול עד השתא לא אכול, ומאז התחילו לאכול מתבואת הארץ והיו ישראל צריכין לפרנסה כי עד עתה היה להם המן, וזאת ידוע שלכל דבר יש שער כמו שאנחנו מתפללין שיפתח לנו השי"ת שערי פרנסה, וזוהו נשתרבה המנהג להיות עושין צורת מפתח על החלות לרמז שיפתח לנו השי"ת שערי פרנסה.

לפתוח שערי בינה

טעם ב', "...כי בעת ההוא סופרים אנו ספירה שבעה שבועות והם מ"ט יום ע"ד סוד נ' שערי בינה ואנחנו הולכים משער לשער ולכל שער יש מפתח, וזהו שעושין צורת מפתח."

(אוהב ישראל לקו"ח עמ' של)

ע"י מצות שבת פותחין השערים

טעם ג', "...והנה ידוע דבפסח היו כל השערים ומוחין עילאין פתוחים ואח"כ ננעלו התרעין וצריכין אנו לפותחן, ולזה אנו מנקבין הלחמים הק' לשבת במפתחות, לרמז בזה שאנו פותחין מעט ע"י מצות שבת, וה' הטוב יפתח לנו את אוצרו הטוב ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים יפתח, וכאשר נתן לאבותינו המן בחודש אייר שמברכין בשבת זו. והבן כ"ז היטב.

(עמ' קל)

לפתוח פתח ושער לכל הברכות

טעם ד': לאחר אריכות דברים עה"פ 'תורי זהב נעשה לך עם נקודות הספ"ה הוא מסיים: "...והנה שבת שלאחר הפסח הוא תמיד בשבוע שניה שבספירה והשבוע הזאת בחי' גבורה - בחי' זהב... ומורה שנעשה פתח ושער להיות באים כל הברכות ולכל פתח ושער יש מפתח לכן עושים צורות מפתח על החלות.

טעמים נוספים ל"שליסעל חלות":

יש שהוסיפו על דבריו הק' טעם למה בשבת זו דייקא, כי חג הפסח העבר מורה על האמונה, שעל אדם להאמין כי לה' לבדו הכח והיכולת כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל, אשר זאת ראינו ביציאת מצרים כידוע, וכמובא בספה"ק "ולא על הלחם לבדו יחיה האדם" (דברים ה, א) רק על כל מוצא כל מציאה פי ה' הוא ואז יחיה האדם חיי אנושיות.

(שרה יעקב - הגרשי"ה דייטש זצ"ל)

נוקדין במפתח לעזור פתיחת שערי פרנסה

ואפשר שלכך צד צפון אין לו גבולות, לרמז על כך שמי שיש לו יראת ה' ברוך הוא אין לו צמצום, אלא זוכה להרחבה באין שיעור, ועיקר היראה הוא בהסתה, ולכן נקרא הצד הזה 'צפון' לרמז שיעיקר היראה היא צפונה בלב בעלעלם והסתה, והוא 'מצפון' - היינו מהיראה שהוא צפון וטמון בלב, 'זהב יאתה' - נמשך ונשפע עשירות. ולכן בשבת שזוכים בו ליראה כאמור

מצבות מספרות

מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב שלמון שליט"א
רב דקדוק שטפנישט

חכמי
הזמנה

המצבה ששופצה ושוחזרה
בעת החיפושים ומציאת מקום
הציון בבית העלמין בטשרנוביץ

פ נ
אִשְׁהָם וַיֵּשֶׁר
אֲנִי יֵרָא אֱלֹהִים וְסָר מִדַּע
לֹא יִהְיֶה לְאִתְּשָׁא זִמְרָא אֶת
לֹא תִנְחָא לֹא תִנְחָא
הַנִּקְרָא סְוִיטִיֹּר רַבִּי
מִמֶּר אֲבֵרָהָם דּוֹב
בֶּן מֵמֶר דּוֹר
יְהִדָּה מִצַּפֶּת מִיִּלִּידִי
מִבְּרִיָּה נִכְדוֹ רַבִּי
הַתּוֹלְדוֹת רַק נִפְטָר
כֹּה נִסְחַד תִּרְפִּי
חָבַל עַל הָאֲבָדִין וְלֹא
מִשְׁתַּכְחִין
תִּנְחָא

הגה"צ רבי אברהם דוב אויערבאך זצ"ל
האדמו"ר מטשרנוביץ - ירושלים

נסתלק ב"ה ניסן תר"פ ומנו"כ בטשרנוביץ

בחצרות צדיקי בית ראחמסטריווקא

לימים נסע לבקר בחצרות הצדיקים שארי בשרו
וקרובי משפחתו ויצא לו לשהות רבות בחצר
הק' ראחמיסטריווקא אצל שאר בשרו הרה"ק
ר' יוחנן מרחמסטריווקא, בהיות אחיו רבי זאב
אויערבאך מחמעלניק חותנו של הרה"ק רבי מנחם

בימי בחרותו עלה לירושלים עיה"ק להשתלם
בעסק התורה וכאן השלים עצמו בתורה והשקיע
את כל כולו בלמודי גמרא פרש"י ותוס' ופוסקים.

בהגיעו לפרקו נישא לאחת המשפחות החשובות,
זוג' מרת רחל היתה בתו של הרה"צ רבי אברהם
אליעזר מושלי [חתנו] מבני היכלו של 'הרבי מלובלין'
זי"ע שהיה מתגורר בעיר יפו.

שורשים ענפים

הגה"צ רבי אברהם דוב אויערבאך היה יחסן גדול
מגזע אראלים ותרשישים נולד בשנת תרי"ז בצפת
לאביו הרה"צ רבי דוד יהודה אוירבך בנו של רבי
יואל פייבל חתן רבי דוד בן הרה"ק ר' אברהם דב
מחמעלניק, חתן רבי צבי, חתן הרה"ק בעל ה'תולדות
יעקב יוסף' מפולנאה זי"ע.

באר בשדה - שטפנישט

תגלית בעולם התורה והחסידות

השבוע נמצא ואותר קברו של הגאון המפורסם רבי אברהם דב אוירבך זצ"ל האדמו"ר מטשרנוביץ-ירושלים ע"י ה'אגודה למקומות הקדושים ברומניה' לקראת יום הילולתו החל השבוע - כ"ה ניסן, יום הילולתו ה-105

נעלם במרוצת השנים, לאחר בירור ואיסוף עדויות מזקני ומיצאי העיר טשרנוביץ, בה כיהנו גדולי עולם ברבנות העיר והמחוז, הגיעו אל בית העלמין היהודי השוכן ברחוב 'זילוני' במרכז טשרנוביץ, ולאחר חיפוש ארוך ומגיע לא נמצא מקום אהלו ומצבת קברו. כשהגענו למקום מספר הרב סלמון, "שמחנו למצוא אלפים של מצבות וקברים עומדים על מכונם! אך מצד שני בשל היות החלקה עתיקה מאוד, וכנראה שרגל אדם כבר לא דרכה באזור הפנימי של בית העלמין עשרות בשנים, גרמה לכך שהמקום העלה עשבים וקוצים שיחים ועצי פרא, והיו אף קברים שנפתחו ועצמות אדם התגוללו מסביב, ח"ק טשרנוביץ והרב גליצנשטיין יחד עם הרב סלמון וצוות חברי ה'אגודה למקומות הקדושים ברומניה' ששהו במקום נכנסו לפעולה, ואכן בימים אלו מרבית הקברים המחוללים סודרו בהשקעה כספית ניכרת של הרב גליצנשטיין שליט"א, כמו כן החלו למפות את מצבות בית העלמין, בחיפוש אחר קברי גאוני המקום, ואכן בהמשך בית העלמין בחלקו הימני לקראת קצהו, בצבעה מצבת קברו של הגאון הגדול רבי אברהם דב אוירבך זצ"ל, ההתרגשות הייתה עצומה, למצוא אחרי 105 שנים, וממש בסמוך ליום ההילולא דיליה שחל היום - כ"ה ניסן את מצבת קברו שלימה וקיימת!

מיד הובאו למקום פועלי נקיו, ומשך 3 שעות החלקה מסביב נוקתה ומורקה כיאה למקום קדוש, העובדים במלאכה חפרו מסביב למצבה את החול המיותר ומצבת הגאון משתי צדיה התגלתה במלא הדרה, אירת הקדושה שררה במקום הייתה לחרדת אלוקים, ואף הגויים המקומיים הבינו את גודל השעה כשהצטרפו לקריאות ההתפעלות למראה המצבה השלימה שנתורה במעבה בית העלמין, המצבה כאמור מטה ליפול ומהווה סכנה להמצא בקרבתו, ואכן בימים אלו פועלת ה'אגודה למקומות הקדושים ברומניה' יחד עם הרבנות הראשית לטשרנוביץ בראשות הרב גליצנשטיין אשר רתמו את הגה"צ רבי יחזקאל שלאף שליט"א מצאצאי בעל ההילולא ואבד"ק ביעלואו אשר שמע זקינו הגאון זצ"ל וגדולתו בתורה ובתפילה נוגע לליבו, ומעוניין להיות שותפים למצווה נעלית זו, ולהתחיל בקרוב בשיקום ושיפוץ המקום, ובהקמת אהל תפילה לבאים להתפלל במקום קדוש זה, ובכך להחזרת העטרה של יהודי רומניה ותפארת העיר טשרנוביץ ליושנה, בסביבת קברו של הגאון זצ"ל נמצאו עוד מבני משפחתו ומשפחת רבני העיר,

זכותם של הגאונים נוחי עדן, תגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

הכיתוב שעל המצבה שהתגלה ושוחזר בעזרת מתנדי ה'אגודה למקומות הקדושים ברומניה' בראשות הרב אברהם יעקב סלמון שליט"א: איש תם וישר ירא אלקים וסר מרע הנקרא סניטניר רבי, מ"מ ר' אברהם דוב בן מ"מ ר' דוד יהודה מצפת מילידי טבריה, נכד רבי התולדות הק' נפטר כ"ה ניסן תר"פ חבל על דאבינו ולא משתכחין, תנצב"ה.

חברי המשלחת שהשתתפו בחיפושם:
הרה"ג אברהם יעקב סלמון שליט"א.
הרה"ג מנחם מנדל גליצנשטיין.
הרב שרגא זיביל.
הרב משה חריט.
הרב יוסף צבי ווייס
הרב חיים משה
וחברי קהילת טשרנוביץ הי"ו אנשי החברה
קדישא דקהילה יהודית טשרנוביץ
כולם יעמדו על הברכה

שבאוקראינה ויחד עם שליח חב"ד והמרא דאתרא של העיר טשרנוביץ הרה"ג מנחם מענדל גליצנשטיין חיפשו ונברו בארכיון הקהילה המקומית ובספרי הח"ק של טשרנוביץ, בית העלמין הענק מונה כחמישים אלף קברים ובחלקו מתועד וממוספר, במרכזו טמונים גדולי עולם כהאדמו"ר מסאדיגורא טשרנוביץ, הרה"ק האבן יקרה אב"ד טשרנוביץ הגה"ק רבי אלטר שפירא ראב"ד טשרנוביץ ועוד גאוני וגדולי טשרנוביץ העיר הגדולה לאלוקים, אולם קברו של הרה"ק רבי אברהם דב אוירבך

התרגשות גדולה בקרב שוחרי תורה וחסידות, עם תגלית מציאת קברו של הגאון האדיר רבי אברהם דב אוירבך זצ"ל הנקרא האדמו"ר מטשרנוביץ-ירושלים, זקינו של הגאון האדיר המפורסם מרן הגרש"ז אוירבך זצ"ל ואבי שושלת הרבנים המפורסמים והמקובלים לבית אוירבך, שיום הסתלקותו היום - כ"ה ניסן, ומנו"כ בעיר טשרנוביץ שבאוקראינה.

קברו של הגאון הגדול שימש כמקום תפילה ליהודי רומניה ואוקראינה ומקום מגן ומחסה בעת צרה, וכפי שאף חרטו על מצבת קברו שהתגלתה את עשרת הדברות, לציין כי סגולת המקום של אותו צדיק מסוגלת להפקד בדבר ישועה ורחמים.

יחוס רב פארות היה לו להגה"צ רבי אברהם דוב אויערבוך בן הרה"צ רבי דוד יהודה אוירבך בנו של רבי יואל פייבל חתן רבי דוד בן הרה"ק ר' אברהם דב מחמעלניק, חתן רבי צבי, חתן הרה"ק בעל ה'תולדות יעקב יוסף' מפולנאה זי"ע.

בימי בחירתו עלה לירושלים עיה"ק ללמוד בשיבותיה. בהגיעו לפרקו נישא לאחת המשפחות החשובות, זוג מרת רחל היתה בתו של הרה"צ רבי אברהם אליעזר מושלי [חתנן] מבני היכלו של 'הרבי מלובלין' זי"ע שהיה מתגורר בעיר יפו. לימים נסע לבקר בחצרות הצדיקים שארי בשרו וקרובי משפחתו ונתקרב לחצה"ק ראהמיסטריווקא. ולאחמ"כ יצא לרומניה, בעת ביקורו בטשרנוביץ ויהי כאשר נהו אחריו המוני אוהדים ומעריצים, פתח את חצר קדשו והיה לאדמו"ר ומנהיג ופועל ישועות, והיה נקרא בפי כל 'האדמו"ר מירושלים'. ובאצטלא זו שמש עד יומו האחרון. בערוב ימיו התעתד לחזור ולעלות להתישב בארצנו הק', אולם מן שמיא לא אסתייע מילתא והאדמו"ר רבי אברהם דוב נלב"ע בניכר ביום כ"ה בניסן תר"פ בשנת ה'ס"ג לחיינו ונטמן בבניה"ח בטשרנוביץ. זו הרבנית מרת רחל בת רבי אברהם אליעזר, נפטרה אור ליום ו' ח"י סיון תרע"ז.

תגלית מציאת קברו

רבי אברהם דב היה אביו של הגאון המפורסם רבי חיים יהודא לייב אוירבך זצ"ל ראש ישיבת המקובלים 'שער השמים' וזקינו של הגאון הגדול רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל כאמור נכדי הרה"ק התולדות יעקב יוסף, וכל השנים שוחחו אודות זקנים זה שכינה ונסתלק בטשרנוביץ רומניה אוקראינה, ומקום קברו לא נודע להם. ערב ההילולא שנה

שעברה פנה נכדו של הגה"צ אוירבך זצ"ל הגה"צ אבד"ק ביעלוע שליט"א ליו"ר ה'אגודה למקומות הקדושים ברומניה' במטרה שיחפש את ציון קברו, אולם ממש ביום הילולת הרה"ק רבי אברהם דב אוירבך זצ"ל - כ"ה ניסן אשתקד נסתלק אביו של הרב סלמון, ה"ה הגה"ח רבי יצחק זאב סלמון זצ"ל בדיוק ביום כ"ה ניסן, ופעולות החיפוש ואיתור הציון נדחו לתקופת מה, כעבר זמן נסעה משלחת ה'אגודה למקומות הקדושים ברומניה' בראשות הרה"ג אברהם יעקב סלמון שליט"א, לטשרנוביץ

נחום [רבי נוחמטש'ע]
מרחמיסטריווקא בנו של
הרה"ק רבי יוחנן זי"ע.

רבי אברהם דוב
התקרב ביותר לצדיקי
בית ראחמסטריווקא,
ומסופר כי כאשר
הרה"ק ר' נחום השיא
את בנו רבי דוד עם
הרה"ק רבי הערשעלע
סקווערע, בן הרה"ק
רבי אהרן מטיטוב נכד
הבעש"ט זי"ע - לא יכל
רבי דוד לנסוע לחתונה
ושלח את ר' אברהם
דוב שיהיה עומד מצד
החתן, וכך היה המחתון
בחתונה.

רבי אברהם דב
ישב תקופה ארוכה
ברחמיסטריווקא, וכן
ביקר בכל חצרות הקודש
של הטשערנאבלער
רבי'ס, במשך הזמן ראו
הכל כי הוא כלי מוכשר
והציעו לו משרות
'רבניות' באיוור, וכך
התגלגל שהציעו לו
משרת רבנות ואדמור"ת
בטשערנאביץ.

"האדמו"ר מירושלים" ברומניה

רבי אברהם דוב יצא
לרומניה ושם יצא
לו לבקר בטשערנאביץ
בירת בוקאווינה, בעת
ביקורו בטשערנאביץ
עכבוהו המוני אוהדים
ומעריצים עד שהחליט
לבא להשתכן ביניהם,
ופתח את חצר קדשו
והיה לאדמו"ר ומנהיג
ופועל ישועות, והיה
נקרא כפי כל 'האדמו"ר
מירושלים'. ובאצטלא זו
שמש עד יומו האחרון.
[אמנם זוג' לא הסכינה
להתגורר בחו"ל ורבי אברהם
דוב פטרה בגט פיטורין]

חצרו הק' התנהלה ביד
רמה והיתה מפורסמת
ככתובת והכנסת
אורחים לרבים קשי יום ועניים שהיו באים לסעוד
על שולחניו מידי יום.

בבית מדרשו אשר בחצר קדשו בטשערנאביץ שימש
בקולו הנעים כבעל תפילה ותיק ורגיל ובעל קורא
מצויין, בשבתות ובחול.

בשבתו לבטח בטשערנאביץ היה מרבה לשלוח
כספים ותמיכות בהצנע לכת לעניי ארץ ישראל
בארה"ק למשפחות נזקקות ולתלמידי החכמים.

הרה"צ רבי אברהם דוב היה ידוע ומפורסם בנועם
לשונו והיה משמיע בדרשותיו דברי תורה מוסר
וחסידות וגם בהיותו בעל צורה שמימית עשו דבריו
רושם רב על כל שומעיו. את חידושי תורתו העלה
על הכתב ולהוותו גם לאחר למעלה ממאה שנים
מפטירתו עדיין לא באו בדפוס, וחבל.

קיר מצבות בבית העלמין בטשערנאביץ

שלט הכניסה לעיר טשערנאביץ

רחוב המוביל לכניסה לבית העלמין דטשערנאביץ

בית הח"ק בכניסה לבית העלמין בטשערנאביץ

הידיעה מ'דואר היום' - ירושלים, מיום כ"ד אייר תר"פ

צילום העיתון דואר היום הי"ל בירושלים

הרב הג' אברהם דב אוירבך ז"ל
בימים האלה הגיעה הידיעה ע"ד מותו של הרה"צ
אברהם דוב אוירבך בטשערנאביץ.

המנוח היה יליד צפת בן הרב דוד יהודה אוירבך
ונכד הגאון בעל 'תולדות יעקב יוסף'. צעיר לימים
בא לירושלים, להשתלם פה בלמודי גפ"ת ופוסקים,
בהיותו ש"ב לגדולי הצדיקים והרובנים הזומן לבוא
לחול"ל, בעברו דרך טשערנאביץ, עכבוהו בתור אדמו"ר,
ובאצטלא זו שמש עד יומו האחרון, לפני זמן קצר
התעתד לעלות לא"י, ואולם קדמוהו המות.

המנוח היה בעל הדרת פנים, מטיף מופלג, היה
בעל תפלה רגיל ובעל קורא מנוסה בבית הכנסת
הפרטי שלו בחצרו, מכניס אורחים גדול, עשרות
יהודים היו אוכלים על שולחנו. הוא השאיר גם כתבי
יד רבים אשר בנוי בודאי ישתדלו להדפיסם, נסתלק
בשנת 63 לחייו. הידיעה המעציבה תעשה רשם
קשה על כל ידידיו ומכיריו פה בארץ וחול"ל, כי תמיד
היה משתדל בתמיכות לתלמידי חכמים ומוסדותיהם
בארץ הקדושה והיה שולח מעות חטים לתלמיד
חכמים בצנעה.

המנוח השאיר אחריו שנים בנים בירושלים, הרב
ר' חיים ליב אוירבך, מנהל ישיבת שערי שמים,
והאדון אליעזר אוירבך מי שהיה סופרו המיוחד של
העתון האמריקני ווארהייט (האמת) ועתה קבלן אצל
הממשלה.

מנחם ציון ינחם את בניו ואת כל משפחתו בתוך
שאר אבלי ציון וירושלים ת.נ.צ.ב.ה.

הסתלקותו

בערוב ימיו התעתד
לחזור ולעלות להתיישב
בארצנו הק', אולם
מן שמיא לא אסתיע
מילתא והאדמו"ר רבי
אברהם דוב נלב"ע בניכר ביום כ"ה בניסן תר"פ
בשנת ה'ס"ג לחייו. זו' הרבנית מרת רחל בת רבי
אברהם אליעזר, נפטרה אור ליום ו' ח"י סיון תרע"ז.

הותיר אחריו שני בנים בירושלים:

בנו הראשון: הגאון הצדיק המקובל רבי חיים
ליב אוירבך, מנהל ומייסד הישיבה המקובלים "שער
שמים" גולד בצפת, -זכה להיות אביו של פוסק הדור
הגאון הגדול רבי שלמה זלמן אויערבאך בעל 'מנחת
שלמה'. - יצויין כי ילדיו רבי חיים ליב ואחיו אליעזר
נשארו בארה"ק יחד עם אמם שנשארה לרבי אברהם
בארג ז"ל מעדת ה'פרושים' בירושלים וברוח זו אף
חינך את בניו חורגיו.

רבי חיים לייב עשה
חיל בלימודיו ועלה
והתעלה לפסגות
נשגבות בתור"ש,
בהגיע רבי חיים ליב
לפרקו נשא את זוג'
הצדקנית מרת צביה
ע"ה בת הרב הצדיק
רבי שלמה זלמן פרוש
מגדולי אישי הציבור
בירושלים, מגועז תלמידי
הגר"א, וממייסדי ועמודי
התנוח של הישוב
האשכנזי בירושלים.

זכה רבי חיים לייב
וממנו יצא פאר הדור
והדרו, ופוסק הדור
הגאון רבי שלמה זלמן
אויערבאך זצ"ל, עליו
אנו קוראים ב'מאסף
ישורון' (טו) בהקדמה
לקונטרס 'מבורות
שלמה' לרגל מלאות
י" שנים להסתלקותו:
עשר שנים חלפו מיום
שנבקש בישיבה של
מעלה רבנו הגדול שר
התורה גאון ישראל
והדרו מרן רבי שלמה
זלמן אויערבאך זלה"ה
בעל 'המנחת שלמה'.
בתוך האבל הגדול
אשר הקיף את כל בית
ישראל לשדרותיו עם
סלוקו של מרן זצ"ל
עמוד ההוראה אשר
בית ישראל נשען עליו,
ומופת הדור באצילותו
וחכמתו מותו
המוזככות וכל הליכות
קדשו, אשר רוממוהו
ושגבוהו והעמידוהו
בפסגת ההערצה, כפי
שבאה לידי ביטוי כבר
מאז סילוקו לשמי רום
עד היום הזה בצמאון
האדיר, לתורתו בקרב
כל ישראל בתוך כל
זה נתבצר אבל יחיד
לעולם התורה בני
הישיבות הקדושות די

בכל אתר ואתר. מרן זצ"ל שהיה גדול תלמידיו של
זקן ראשי הישיבות בדורו מרן הגרא"ז מלצר זצ"ל
בשנות שבתו בארץ הקודש וחביב עליו ככבת עינו
ראה עיקר יעדו בהרבצת תורה לתלמידים, ובמשך
למעלה מארבעים שנות כהונתו בראשות הישיבה
הגדולה 'קול תורה' טיפח וריבה הקים והעמיד
תלמידים הרבה, המהווים זה שנות דור משופרא
דשופרא של עולם התורה, עשרות רבות של ראשי
ישיבות רמי"ם משפיעים רוחניים ומרביצי תורה,
תלמידים מובהקים הם למרן זצ"ל ההולכים לאור
תורתו ויראתו ונועם דרכיו. במשך שנות חייו מרן
זצ"ל ובעשור השנים שלאחר הסתלקותו נתפרסמו
בדפוס בספריו הגדולים 'מאורי אש' 'מעדני ארץ'
ו'מנחת שלמה' וכמו כן בהמון מספרי חכמי הדור
ותלמידיו, החלק הארי מתורתו בהלכה בהם שיעוריו
הרבים בעומק סוגיות הש"ס בדרך רבותינו ראשי
הישיבות, הרי הם עדיין בראשית פרסומם בסדרת
חדושי 'מנחת שלמה' על הש"ס שהחלה להופיע
בשנים האחרונות. ע"כ.

על הרבנית של הג"ר חיים לייב אויערבאך מרת
צביה ע"ה מסופר כי הייתה מיוחדת ומפרסמת
כמומחית להרגיע ולחזק לבבות נשברות. מנובלות

חכמותיה: אנחנו נשים רגילות לרקום 'גובלן', וכשנגמר החוט קושרים חוט מאחור וממשיכים ברקימת 'גובלן' בחלק של חזית ה'תמונה' היא נראית כ"כ יפה, השמים בצבע כחול עליו וברקע עצים ופירות נאים למאכל, אבל מאחורי הגובלן יש 'בִּלְגָּאן' גדול הרבה קשרים, כי מידי פעם צריך להחליף שם הרבה חוטים. כך לאדם אם יסתכל על צד אחורי יראה בלגאן גדול, אבל בצד השני יראה כמה יופי יש בתמונה הזאת, כך גם בעוה"ז ישנו בלאגאן כדי ששגוע לשמים תהיה לנו התמונה לשם ולתפארת.

על הקמת הישיבה 'שער שמים' אנו קוראים בספרו של אחיינו הג"ר יחיאל מיכל שטן שליט"א:

ישיבת 'שער השמים' לתורת הקבלה נוסדה ע"י רבי חיים לייב אייערבעך שהיה אז בן עשרים ביחד עם המקובל רבי שמעון לידר.

בראשית הדרך סבל מרורות מאנשים שביקשו להכפיש שמו, והצרו את צעדי, בעוד שבני ביתו סבלו בדומיה חרפת רעב, הפיצו הללו שמועות וזון שבבעלותו נחלאות ופרסידים לרוב.

מרב הגרש"ז בהספדו על אביו בין כסא לעשור של שנת תשט"ו המליץ על כך בכאב, וביאר דברי הכתוב 'יש ועושר אל תתן לי', כלומר, צרה כפולה ומכופלת היא לאדם שבביתו פנימה שוררים הדחקות והעניות ואילו בחוצות מרגנים אחריו שעשיר הוא.

המשך מעמוד 5

מנהג באבוב - זכר לנס הצלה מעלילת דם על ידי מפתח

כ"ק אדמו"ר רבי שלמה מבאבוב זצ"ל אמר טעם לשבח בשם אביו כ"ק אדמו"ר הקדושת ציון ה"ה, טעם למנהג המפתח, משום זכר לנס שהיה אצל המהר"ל מפראג זלה"ה, שבלייל פסח נפל פתאום ארצה מפתח שהיתה תלויה על הקיר, והבין המהר"ל שעליו לבדוק החדר הנפתח על ידי מפתח ההוא, ומצא שם צלוחית של דם שהטמינו הנכרים כדי לעשות עלילת דם, והוציא את הדם משם, ועל ידי זה ניצלו בני ישראל, ומכיון שהנס נצמח על ידי מפתח, על כן עושין צורת מפתח.

(הגדה שבת פסח - באבוב)

נוקדים במפתח של ארון הקודש

אדמו"ר נדבורנא נהגו לנקד את החלה במפתח של ארון הקודש

כך איתא בספר 'הליכות עולם' מנהגי נדבורנא: לשבת שאחר הפסח נהגו לאפות חלה מיוחדת הנקראת "שליסל חלה", צורתה נמוכה ועגולה כעין מצה, מראה כצבע חום, ועליה נקבים הנעשים במפתח. וכה סדר עריכתה: בערב שב"ק הביאו לפני רבינו זצ"ל (הבאר יעקב מנדבורנא זצ"ל) שלש עיסות בצק חמץ כעין מצה עגולה, רבינו פתח ואמר תפילת 'רבש"ע וכו' (מומזרות למוצש"ק) [לא ידוע אם זה מנהג נדבורנא או מנהג שהובא מוקדמונה"ק רבי אליעזר וואלף מקרשניץ, המלקט], ובכל פעם שאמר שער מהשערים המנויים שם 'שערי אורה, שערי אורח ימים ושנים וכו', ניקב עם המפתח שפותחין בו את ארון הקודש בביהמ"ד (עיי' ספר 'אש תמיד' פרק ל"ה שהדירו לנקב במפתח שפותחין בו את ארון הקודש בביהמ"ד. יצויין שלפעמים לבש רבינו ז"ע אבנט לבן קודם שנקב במפתח (מפי הר"ח ר' יצחק יוסף בריסק, שליט"א). שהיה בחוקתו להביא לרבינו חלות אלו, בג' עיסות אלו (סדר הניקוב היה, שכשומר רבינו ז"ע חלק הראשון מהשערים - ניקב עיסה אחת, המשיך באמירת השערים - וניקב העיסה השנייה, וכן בשלישית. וכשסיים לומר השערים, המשיך לנקב בכל העיסות). כשהוא אחוז שרעפי קודש. (יצויין מה שזכרנו ברשימות הרה"ג יוחנן רחוביים שליט"א: פעם אחת ליוותי את אדמו"ר שליט"א) [וצ"ל] מחזרו שקיבל בו קהל לביתו, ורצה לפתוח עם המפתח את הדלת לביתו, והתקשה

הושיבו ישיבה על קברו

בבחינת הושיבו ישיבה על קברו הקים נכדו כ"ק הגה"צ מביעלווע שליט"א שם ושארית לזכרו, בהעמידו כולל אברכים הלומדים בבית מדרשו בירושלים ברחוב כי טוב והוגים בתורתו של הרב בעל ההילולא, כמו כן החל בשנים האחרונות לערוך סעודת הילולא לזכרו בית מדרשו - ביעלווע, במהלכה מועלית דמותו הפלאית של רב האי גאון וצדיק, כן החלה ההתעוררות הפלאית למציאת קברו, ובס"ד אף התגלת המתפרסמת בגליונינו זה, תודות למאמציו הגדולים של הגה"צ רבי יחזקאל שלאף אבד"ק ביעלווע שליט"א שאף הניבו פרי בס"ד וכך יוכלו צאצאיו לפקוד את קברו ולהעלות את זכרונו בזכרון קדוש.

אחד מאלה אשר מתחלה היה מאוהביו ונהפך לו לאויב הגיע באחרית ימיו עד פת לחם, ורבי חיים לייב כלכלו וסיפק כל צרכיו.

היה מפורסם כ'חכימא דיהודא'. בישיבת 'שער שמים' כיהנו הרבנים המקובלים הגאון רבי אהרן סלוטקין זצ"ל, וחתנו הגאון רבי פישל אייזנבאך זצ"ל. ע"כ.

על חכמתו ופקחותו המיוחדים מסופר כי פעם נסע לאמריקה לגייס כספים עבור ישיבתו 'שער שמים' היה זה בראשית שנות ההמצאה של טיסות באמצעות מטוסים ממדינה למדינה, את הנסיעה

עשה במטוס קטן - יחסית - בעל 4 מנועי 'פרופלור', בעיצומה של הטיסה הכריז הקברניט על מצב חרום היות ומנוע אחד פסק מלפעול. הנוסעים התמלאו בפחד ובדאגה מפני הבאות כעבור זמן מה הוא שוב הודיע כי עוד מנוע אחד נדם, במטוס נוצרה פאניקה רצינית והיה נראה כי אנשים הולכים לדרת מדעתם צעקות ובלאגאן נורא. לפתע קם רבי חיים לייב עם כל צורתו הרבנית ההדורה ונעמד בקדמת המטוס והסה את הקהל כשהוא מבטיח להם כי המטוס בע"ה יצליח את הנסיעה עד לאמריקה גם כשרק 2 מנועים פועלים. אט אט חדרו דבריו באוני הציבור שהחלו להרגע עד ששרר שקט מתוח במטוס, ואכן ה' עזר וכך היה. לאחר נחיתת המטוס שאלוהו איך לקח על עצמו כזו 'ריזיקה' להבטיח כי הם ינחתו לשלום, נענה ר' חיים לייב בחיך ואמר: אמרתי לעצמי שבאנדרמוליסה שהיתה במטוס יש סיכון לא פחות מהטיסה עצמה, והיה אם נצליח לנחות או דברי יהיו צודקים ואם ח"ו לא, מי ידוע ומי יזכור שיהודי אחד הבטיח וכו'....

אמנם רבי חיים לייב עצמו הריח מהסיפור לטובת הישיבה, כאשר הדבר התפרסם בכל העיתונים באמריקה שהדפיסו את תמונתו וסיפורו, וכתבו "זהו הרב שהציל את המטוס" ובכל מקום שבא לגייס כספים היכירוהו ועטרוהו בזהובים...

בנו השני: ר' אליעזר אוירבך מי שהיה סופר המיוחד של העתון האמריקני ווארהייט (האמת) וכן עסק רבות בבנין הארץ. יצויין כי בספר 'מעדני ארץ' מהגאון רבי שלמה זלמן אוירבך ישנה הנצחה למר צבי אויערבעך לע"נ אביו ר' אליעזר בהרה"צ ר' אברהם דובער אויערבעך ז"ל

תפילה לאמירה בעת אפיית ואכילת החלת מפתח

ויהא רעוא
ויהא רעוא מן קדם עתיקא קדישא דכל קדישין.
טמירא דכל טמירין סתימא דכלא.
דיתמשך טלא עלאה מנהג למלא רישיה דזעיר אנפין, ולהטיל לחלק תפוחין קדישין בנהירו דאנפין ברעוא ובחזרתא דכלא.
ויתמשך מן קדם עתיקא קדישא דכל קדישין, טמירא דכל טמירין, סתימא דכלא, רעוא ורחמי, חנא וחסדא,
בנהירו עלאה, ברעוא וחדותא, עלי ועל כל בני ביתי ועל כל הנלויים אלי, ועל כל בני ישראל עמיה, ויפרקינא מכל עקתי בישין דיתנו לעלמא, ויזמין ויתיהב לנא מוונא ופרנסתא טבתא בלי צרה ועקתא ממלא דכל מוונא ביה תליא.
וישזבינא מעינא בישא ומחרבא דמלאך הפות ו מדינה של גיהנם.

ויתי לנא ולכל נפשנתא חנא וחסדא ורחמי אריכי ומוזני ורחמי מן קדמיה אמן פן יהי רצון אמן ואמן

תרגום התפילה: ויהי רצון מלפני עתיקא קדישא דכל קדישין ה' הנסתר מכל נסתרים, הנעלם מכל, שימשך הטל העליון ממנו, למלא ראשו של 'זעיר אנפין' ולהשפיע 'לחלק תפוחין קדישין' בהארת פנים ברצון ובשמחת כל, וימשך מלפני 'עתיקא קדישא' דכל קדישין, נסתר מכל נסתרים הנעלם מכל, רצון ורחמים. חן וחסד, בהארה עליונה ברצון ושמחה, עלי ועל כל בני ביתי ועל כל הנלויים עלי ועל כל בני ישראל עמו, ויצילני מכל צרות רעות שתבאנה לעולם, ויזמין לנו מוון ופרנסה טובה בלא צרה וצוקה, מן המזל שכל המוון תלוי בו, ויצילנו מעין הרע ומן החרב של מלאך המות ומדינה של גיהנם. ויבוא לנו ולכל נפשותינו חן וחסד וחיים ארוכים ופרנסה ברווח ורחמים מלפני, אמן כן יהי רצון אמן ואמן.

לפתחו, ואמר כמ"פ תוך כדי נסיונותיו לפתוח את מנעול הדלת 'פתח לנו שער' - 'פתח לנו שער', והסביר שכל פעולה שיהודי עושה כאן למטה, נעשית פעולה דוגמתה בעולמות העליונים). לאחר כ"כ אפ"ו ג' עיסות אלו, לג' סעודות השבת. בעת כל סעודה מג' הסעודות, הונחה חלה זו לפניו לצירוף לחם משנה, ברכ ברכת 'המוציא', רשם בסכין הסימן על שניהם וחתך בבת אחת בחלה הרגילה וב'שליסל חלה', והמשיך לבצוע משניהם פרוסות ואכל כזית, ולאחר מכן בצע משניהם שוב, ושלח להרבנית הצדקנית תליט"א. בסיום השוה"ט דרעוא דרעיון קודם ברכת המוון, חילק רבינו שיירי חלה זו לכל הקהל לשמירה לפרנסה ולהצלחה.

(הליכות עולם - מנהגי נדבורנא ניסן, תש"ו להרה"צ)

חיים מרדכי אשכנזי שליט"א נשיא מכון דבר חיים)

מנהג ביאלא

קודם השבת הראשונה שאחר הפסח, ביקש רבינו להדיא, שתהיה אפייה של חלה אחת לכה"פ גם בביתו [בקמה של מצות שמורה, כן נהג בין פסח לעצרת להשתמש רק בקמה מיוחד זה, ואת יתר החלות אפ"ו במאפיית בריזל במא"ש], כדי שיוכל אף בעצמו לקיים את מנהגם של ישראל, שמנקדים אז הלחם משנה במפתח, כלשון הרה"ק מאפטא, היה מנקד עם המפתח ג"פ בג' מקומות שונים, את החלה הזו בצע רבינו בד"כ בסעודת צפרא דשבתא, ויצויין בזה הנהגתו, שקודם שנטל המפתח לדחפו לתוך העיסה, ביקש להביא לפניו את הספה"ק אוהב ישראל מאפטא (רברים לשבת לאחר הפסח) וקרא בקול מבפנים את דאיתא התם על אודות מנהגם זה של ישראל.

(קדושת יחיאל' הליכות והנהגות ביאלא, ח"א ענף ט' עמוד ש"ב)

כוללי הוראה ודיינות
שטפנשט

מוסדות שטפנשט
בארה"ק

רחוב מהרש"ל 13 ב"ב

עצרת התעוררות ומספד

עם מלאת שלושים יום להסתלקותו לשמי רום של אחד המיוחדים שבבני החבורה צדיק בכל דרכיו ותמים בכל מעשיו מפארי חשובי רבני בית מדרשינו וכוללי האברכים דשטפנשט עשרות בשנים, נתכנס לאסיפת התעוררות והספד על צדיק וחכם שלא החזיק טיבותיה לנפשיה וגריס ומעמיק באורייתא תדירא.

הגה"ח רבי

יחזקאל שרגא הופמן
זצ"ל

אשר נסתלק לישיבה של מעלה ביום ז' אדר תשפ"ה

תערך עצרת מספד והתעוררות

ביום רביעי ב' אייר תשפ"ה בשעה 17:15
בהיכל בית מדרשינו רחוב מהרש"ל 13 ב"ב

ישאו דברי נהי קינה ומספד:

מרן הגאון רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א
אב"ד מערב ב"ב

מרן אדמו"ר מחוג חתם סופר שליט"א

ובהשתתפות: הגאון הצדיק רבי דוד משה רוזנבוים שליט"א
רב קהילת קרעטשניף בארה"ק

דברי סיום ע"י בנו הרה"ג נתן הופמן שליט"א

ויהי רצון שיבולע המות לנצח ובהמשך הפצת תורתו ומשנתו לרבים
ינוחמו מן השמים ונזכה לתחיית המתים ויקיצו וירננו שוכני עפר בב"א